

УДК 37.016
ББК 77.263
Д17

Данчук Ю. В., Кохан Т. О.

Д17 Трудове навчання. 2 клас (за підручником В. К. Сидоренка, Н. В. Котелянець). — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 118, [2] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект».)

ISBN 978-617-00-2913-3.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків трудового навчання у 2-му класі, складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.) за підручником В. К. Сидоренка, Н. В. Котелянець (Х. : Сидня, 2012).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема предметно-перетворювальної компетентності (формування узагальнених способів (алгоритмів), предметно-перетворювальної діяльності з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів; розвитку творчих здібностей, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів; набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для опанування в основній школі основ технологій; формування культури виконання трудових дій) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; комунікативної; соціальної; здоров'язбережувальної; загальнокультурної); виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їхніх професій, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Задля зручності використання всі розробки розміщені на відривних аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи.

УДК 37.016
ББК 74.263

ISBN 978-617-00-2913-3

© Данчук Ю. В., Кохан Т. О., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2017
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2017

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	4
Урок 1. Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	5
Урок 2. Робота із природними матеріалами. Виконання предметної аплікації «Чарівна квітка»	9
Урок 3. Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Букет»	12
Урок 4. Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Барви осені»	15
Урок 5. Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації з крупів «Соняшник»	18
Урок 6. Застосування ниток. Інструменти для роботи з нитками та прийоми їхнього застосування. Виготовлення аплікації з використанням ниток по контуру малюнка «Фрукти»	21
Урок 7. Види ниток. Аплікація «Квітка»	24
Урок 8. Виготовлення аплікації з використанням ниток «Грибок-боровичок»	26
Урок 9. Види паперу і картону, їхні властивості. Виготовлення аплікації «Їжачок»	29
Урок 10. Виготовлення паперових макетів з деталей геометричної форми (аплікації «Лицарський щит», «Кулон»)	33
Урок 11. Виготовлення листівки «Янголятко»	36
Урок 12. Виготовлення конверта для листівки Діду Морозу	39
Урок 13. Виготовлення паперового об'ємного виробу «Ялинка»	42
Урок 14. Виготовлення подарункового кошика	45
Урок 15. Виготовлення об'ємної новорічної іграшки	49
Урок 16 (резервний). Виготовлення колективної аплікації «Новорічна ялинка»	52
Урок 17. Візерунок у смужці. Виготовлення рушничка	56
Урок 18. Виконання аплікації «Декоративний таріль»	60
Урок 19. Виготовлення орнаменту на прямокутній основі. Аплікація «Килим»	63
Урок 20. Оригамі. Виконання колективної композиції «Човники на морі»	66
Урок 21. Кірігамі «Рибка»	69
Урок 22. Оригамі «Букет тюльпанів»	73
Уроки 23–24. Екскурсія до майстерні гончаря	76
Урок 25. Робота з пластиліном. Вазочка для квітів	82
Урок 26. Робота з пластиліном. Ліплення восьминога	85
Урок 27. Робота з пластиліном «Веселий равлик»	88
Урок 28 (резервний). Робота з пластиліном. Колективна робота «Свято»	91
Урок 29. Самообслуговування. Культура харчування. Поведінка за столом	93
Уроки 30–31. Самообслуговування. Правила догляду за одягом і взуттям. Пришивання гудзиків з двома отворами	97
Урок 32. Макетування вантажівки	102
Урок 33. Макетування лялькових меблів	105
Урок 34. Макетування. Колективна робота «Казкова вулиця»	108
Урок 35 (резервний). Виконання колективної роботи «Різнокольорове літо»	111
Додаток	115
Матеріали для копіювання	115
Література та Інтернет-ресурси	119

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
1	Вступ. Правила техніки безпеки, організація робочого місця на уроці, добирання матеріалів для роботи	
2	Робота із природними матеріалами. Виконання предметної аплікації «Чарівна квітка»	
3	Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Букет»	
4	Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації «Барви осені»	
5	Робота із природними матеріалами. Виконання аплікації з крупів «Соняшник»	
6	Застосування ниток. Інструменти для роботи з нитками та прийоми їхнього застосування. Виготовлення аплікації з використанням ниток по контуру малюнка «Фрукти»	
7	Види ниток. Аплікація «Квітка»	
8	Виготовлення аплікації з використанням ниток «Грибок-боровичок»	
9	Види паперу і картону, їхні властивості. Виготовлення аплікації «Їжачок»	
10	Виготовлення паперових макетів з деталей геометричної форми (аплікації «Лицарський щит», «Кулон»)	
11	Виготовлення листівки «Янголятко»	
12	Виготовлення конверта для листівки Діду Морозу	
13	Виготовлення паперового об'ємного виробу «Ялинка»	
14	Виготовлення подарункового кошика	
15	Виготовлення об'ємної новорічної іграшки	
16	Виготовлення колективної аплікації «Новорічна ялинка»	
17	Візерунок у смужці. Виготовлення рушничка	
18	Виготовлення орнаменту на круглій основі. Аплікація «Декоративний таріль»	
19	Виготовлення орнаменту на прямокутній основі. Аплікація «Килим»	
20	Оригамі. Виконання колективної композиції «Човники на морі»	
21	Кірігамі «Рибка»	
22	Оригамі «Букет тюльпанів»	
23–24	Екскурсія до майстерні гончаря	
25	Робота з пластиліном. Вазочка для квітів	
26	Робота з пластиліном. Ліплення восьминога	
27	Робота з пластиліном «Веселий равлик»	
28	Робота з пластиліном. Колективна робота «Свято»	
29	Самообслуговування. Культура харчування. Поведінка за столом	
30–31	Самообслуговування. Правила догляду за одягом і взуттям. Пришивання гудзиків з двома отворами	
32	Макетування вантажівки	
33	Макетування лялькових меблів	
34	Макетування. Колективна робота «Казкова вулиця»	
35	Виконання колективної роботи «Різнокольорове літо»	

Примітка. У чинній навчальній програмі не передбачено сітку розподілу навчальних годин за темами програмового матеріалу, тому подане календарне планування є орієнтовним (учитель може коригувати його на власний розсуд, з урахуванням матеріально-технічного забезпечення, бажання учнів та традицій регіону).

УРОК 1. ВСТУП. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ, ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОЧОГО МІСЦЯ НА УРОЦІ, ДОБИРАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ РОБОТИ

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із завданнями шкільного предмета трудове навчання; викликати зацікавленість до тем, що вивчатимуться протягом року; переконати другокласників у важливості розвитку моторики рук для кожної дитини; викликати потребу в набутті навичок предметно-перетворювальної діяльності; спонукати до творчості та самовдосконалення;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* викликати бажання набувати нові знання, уміння і навички; учити визначати навчальну мету та способи її досягнення;
 - комунікативної:* розвивати вміння висловлювати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - загальнокультурної:* виховувати працелюбність, повагу до традицій українського народу, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливе ставлення до людей праці та їхньої професії.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Міжпредметні зв'язки: основи здоров'я.

Обладнання: картки з прислів'ями та приказками.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

— Діти, я запрошую вас до цікавої Країни майстрів! Її ще називають Країною мрій. Тут здійснюються мрії тих, хто вміє докласти зусиль для їхньої реалізації, хто не лінується, любить працювати сам та поважає працю інших. Будьте працьовитими, наполегливими, відповідальними, самостійними, творчими — і ваші мрії здійсняться!

2. Мотивація навчальної діяльності

1) Особистісне цілепокладання.

Опитування методом «Мікрофон»

— А якими є ваші мрії стосовно уроків трудового навчання в 2-му класі? Чого ви очікуєте від цих занять?

— Розгляньте 1-й форзац підручника. Скажіть, що із побаченого вас найбільше зацікавило? Що саме ви хотіли б навчитися виготовляти власноруч?

— З якими матеріалами любите працювати?

— Учені довели, що мозок людини і розвиток моторики її рук безпосередньо пов'язані. Чим краще людина вміє оперувати кінчиками пальців, тим швидше вона міркує, розв'язує складні завдання тощо. Ваша робота на уроках трудового навчання принесе вам подвійну користь: ви не лише навчитеся виготовляти багато цікавих та корисних речей, але й розвинете свої розумові здібності.

2) Складання сенкану «Майстри».

— Чи хотіли б ви стати справжніми майстрами? (Відповіді дітей.)

— Щоб краще усвідомити саме поняття *майстер*, пропоную вам скласти сенкан до цього слова.

Наприклад:

Майстер.

Наполегливий, талановитий.

Працює, виготовляє, дивує.

Забезпечує комфорт і красу побуту.

Творець.

3) Повідомлення теми й мети уроку.

— Сьогоднішній урок — вступний. Ми повторимо правила безпечної роботи на уроках трудового навчання, повторимо, як організувати своє робоче місце та добирати інструменти та матеріали відповідно до виду практичної діяльності.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Усвідомлення інформації про працелюбність українського народу

1) Слово вчителя.

— Працелюбність — одна з основних рис характеру українців. З давніх-давен наші предки прагнули зробити своє життя комфортним, оселі — опатними та затишними. Для цього вони не йшли в далекі походи за здобиччю, а сумлінно працювали. Ще трипільці, які жили на території сучасної України 5 тисяч років тому, вміли будувати затишні житла і виготовляли керамічний посуд. А, наприклад, у часи княжої доби майстерності вишивки у спеціальних школах навчалися всі жінки, незалежно від соціального стану. Погляньмо на часи ближчі до нас — і побачимо, що і в часи смутку (*воєн, соціальних потрясінь тощо*) і в мирні часи українці працювали. Завдяки їхній наполегливій праці будували фабрики, заводи, електростанції, зводили міста, збирали врожаї...

Завжди українська народна мудрість возвеличувала людину праці та за-суджувала, висміювала нероб. Які казки, легенди, перекази відповідної теми-тики ви знаєте? (*Відповіді учнів.*)

2) Робота за прислів'ями та приказками.

Робота в парах

— Про працю складено чимало прислів'їв та приказок. Пропоную вам по-працювати в парі з сусідом по парті та з'єднати частини прислів'їв, написаних у вас на картках. Під час роботи в парі дотримуйте таких правил:

1. Уважно прочитайте завдання.
2. Думки щодо його виконання висловлюйте по черзі.
3. Дійдіть спільної думки.
4. Домовтеся, хто представлятиме результат роботи класу.

Зміст карток

Бджола мала, а й...	на його діло.
Без охоти...	день роком стає.
Без роботи...	велике безділля.
Маленька праця краща за...	нема роботи.
Не дивись на чоловіка, а дивись...	та працює.

Учні працюють в парах протягом 2 хв, після чого виконують самоперевірку виконаного за матеріалом, уміщеним у підручнику на с. 6.

2. Ознайомлення з принципами вибору матеріалів та інструментів для роботи

Учитель демонструє зразки виробів, подібні до яких вони виготовлятимуть протягом навчального року. Пропонує визначити, які матеріали та інстру-менти використали для їхнього виготовлення.

— Що варто враховувати під час добирання матеріалів та інструментів?
(Відповіді учнів.)

— Які поради щодо заощадливого використання матеріалів ви можете надати одне одному? (Відповіді учнів.)

Фізкультхвилинка

Раз! Два! Час вставати:
Будемо відпочивати.
Три! Чотири! Присідаймо,
Швидко втому проганяймо.
П'ять! Шість! Засміялись,
Кілька раз понахилялись.
Зайчик сонячний до нас
Завітав у вільний час.
Будем бігати, стрибати,
Щоб нам зайчика впіймати.
Прудко зайчик утікає
І промінчиками грає.
Сім! Вісім! Час настав
Повернутись нам до справ.

3. Ознайомлення з правилами безпеки

— Назвіть інструменти, зображені на малюнку на с. 5 у підручнику. (Учні називають.)

— Минулого року ви вже працювали з ножицями, клеєм, пластиліном. Пропоную попрацювати в групах і скласти (пригадати) правила роботи з ними.

Робота в групах

Учні об'єднуються у групи.

ПРАВИЛА РОБОТИ У ГРУПІ

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи; секретаря; того, хто стежитиме за часом; доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі.
- Обговорюйте ідею, а не особу, яка її висунула. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.
- Накресліть план практичних дій і виконуйте роботу, чітко його дотримуючи.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

Завдання для 1-ї групи: скласти правила безпечної роботи з клеєм.

Орієнтовна відповідь:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню елементів можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.

Завдання для 2-ї групи: скласти правила безпечної роботи з ножицями.

Орієнтовна відповідь:

- З ножицями слід поводитися дуже обережно.
- Не можна тримати ножиці вістрям догори.
- Під час різання не можна підводитися з місця.
- Передавати ножиці слід лише закритими кінцями вперед.

Завдання для 3-ї групи: скласти правила безпечної роботи з пластиліном.

Орієнтовні відповіді учнів:

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Розминати і розгортати пластилін потрібно на дощечці.
- Розрізати пластилін необхідно стекою.
- Невикористаний пластилін слід скласти в упаковку.
- У жодному разі пластилін не можна куштувати, не слід торкатися брудними руками обличчя, очей, одягу.
- Не можна чіпати брудними руками зошити, книги, щоденник — скрізь залишаться масні плями.
- Після завершення роботи з пластиліном потрібно витерти руки вологою серветкою, прибрати робоче місце.

4. Визначення основних етапів практичної роботи

- 1) Самостійне опрацювання учнями матеріалу підручника (с. 5).
- 2) Обговорення вивченого.
- 3) Практичне застосування знань.

Учитель демонструє виріб (*наприклад, аплікацію*). Діти визначають порядок виготовлення виробу.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Складання анаграми до назви предмета

— Зважаючи на основні особливості, мету уроків трудового навчання, складіть анаграму до слова «трудове».

Наприклад:

Т — труд, творчість.

Р — робота, радість.

У — урок, успіх.

Д — діло, доробок.

О — освіта, оснащення.

В — вміння, витвір.

Е — експеримент, експонат.

2. Рефлексія

Опитування методом «Мікрофон»

- Що нового дізналися на уроці?
- Яка інформація була корисною?
- Що хотіли б ще почути, усвідомити про організацію роботи на уроках трудового навчання?

УРОК 2. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ВИКОНАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ АПЛІКАЦІЇ «ЧАРІВНА КВІТКА»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** ознайомити учнів із різновидами природних матеріалів та можливостями виготовлення з них виробів; сприяти набуттю вмінь створювати предметну аплікацію з природних матеріалів, правильно добираючи матеріали та інструменти, необхідні для виготовлення виробу, дотримуючи послідовності дій під час роботи; стимулювати розвиток просторової уяви, фантазії, моторики рук другокласників;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння *вчитися*: викликати бажання набувати нові знання, уміння і навички; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення, оцінювати власні результати роботи;
 - комунікативної: розвивати вміння висловлювати та аргументувати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - загальнокультурної: виховувати любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Міжпредметні зв'язки: природознавство.

Обладнання: засушене листя; кольоровий картон; клей; пензлик; серветка; зразки аплікацій з природного матеріалу; фото із зображенням квітів; паперова квітка.

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності на урок та на період вивчення теми «Робота із природними матеріалами»

— Сьогодні розпочинається наша перша подорож Країною майстрів. Ми помандруємо до казкового лісу. Якою саме буде ця мандрівка? Що нового дізнаємося? Чого навчимося? Які матеріали, інструменти нам знадобляться для роботи?.. Щоб відповісти на ці запитання та визначити тему та мету першої подорожі загалом, пропоную вам самостійно розглянути с. 7 підручника. *(Діти протягом 1 хв ознайомлюються з матеріалом, розміщеним на с. 7, дають відповіді на поставлені вчителем запитання. Також учні визначають особистісні завдання. Наприклад: «Я хочу навчитися краще працювати з ножицями і клеєм. Я хочу створити красиву аплікацію і подарувати її подрузі на день народження. Я зібрав гербарій, хочу створити з нього щось казкове» тощо.)*

— А чи були ви у справжньому лісі? *(Відповіді дітей.)*

— Чи гарно там? *(Відповіді дітей.)*

— Що особливо вам сподобалося? *(Відповіді дітей.)*

— Чи потребує природа нашого захисту, допомоги? *(Відповіді дітей.)*

— Як саме ви можете захистити природу? *(Відповіді дітей.)*

4. Повідомлення теми і мети уроку

— Осінь багата кольорами. Зверніть увагу на букет, що вона нам подарувала. Він сяє різними кольорами — неначе розквітли квіти. Діти, ви любите фантазувати? *(Так!)* Тоді сьогодні ми навчимося творити дива власноруч, а осіннє листя допоможе виготовити нам чарівні квіти.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Діти, ліс, до якого ми вирушаємо в подорож, не звичайний, а казковий. Щоб туди потрапити, спочатку необхідно розглянути роботи майстрів і дати відповіді на запитання. *(Учитель виставляє на огляд зразки аплікацій із природних матеріалів.)*

— Як називається техніка, у якій виконані роботи? *(Аплікація)*

— А з яким матеріалом працювали автори? *(З природними матеріалами)*

— Пригадайте властивості цього матеріалу, на які обов'язково слід зважати під час роботи з ним. *(Листя ніжне і крихке, легко ламається.)*

— Що стало основою цих робіт? *(Картон)*

— Які матеріали, інструменти потрібні, щоб закріпити листя на поверхні картону? *(Клей, пензлик та серветка)*

— Отже, ми визначилися, що для створення аплікації «Чарівна квітка» нам знадобляться сухе листя, картон, клей, пензлик, серветка.

2. Набуття інформації для виконання практичної роботи

— Ножиці сьогодні ми не використовуємо, бо наклеюватимемо цілі листочки. Розгляньте фото із зображенням квітів, пригадайте, що ви вчили про квіти на уроках природознавства у 1-му класі, та проаналізуйте їхню будову. *(Квітка має пелюстки, стебло, листочки.)*

— Перед нами — засушені листочки. Подивіться на їхню форму, пофантазуйте. Чи можемо ми використати їх для нашої роботи і створити дивовижну квітку? *(Відповіді учнів.)*

— Чи будь-які листочки ми можемо використати у своїй роботі? *(Учні мають дійти висновку, що використовувати можна тільки цілі листочки; також слід зважати на розміри листя — для стебла брати листочки більші, ніж для пелюсток квітки.)*

— Як відносно центра має бути розміщено квітку? *(По центру)*

— Якого розміру вона має бути? *(Не дуже малою або занадто великою.)*

— Якого кольору ви оберете картон? *(Відмінний від кольору листя, щоб композиція не «зливалася».)*

— Ми вже виготовляли аплікації у 1-му класі. Пригадайте, яких вимог варто дотримувати, щоб така робота була охайною? *(Клею слід наносити небагато, обережними рухами. Після того, як всі природні матеріали розміщено, слід покласти чистий аркуш паперу зверху на аплікацію та притиснути, щоб усе приклеїлося.)*

3. Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню листочків та квітів можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.
- Прибрати робоче місце. Невикористані в роботі природні матеріали слід покласти в коробку.

— Отже, ми визначили етапи створення аплікації та повторили правила роботи з клеєм. Ви можете починати працювати, але не забудьте, що квітка ваша не звичайна, а чарівна. Не забудьте придумати їй назву та наділити її дивними властивостями.

Фізкультхвилинка

Ось до лісу ми дійшли,
Потім ми лісочком йшли

І грибочок там знайшли.
Нагнулися, підняли,
У кошик поклали
І рушили далі.

Ми лісочком йшли,
Малинку знайшли.
Дотягнулися, зірвали,
У кошик поклали
І рушили далі.

Ми лісочком йшли,
Пташеня знайшли.
Нахилилися, підняли,
В гніздечко поклали
І рушили далі.

4. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Учні (*по черзі*) виходять до дошки і, демонструючи власну роботу, дають назву квітці та говорять, які саме чарівні властивості вона має.

2. Рефлексія

Учитель теж показує другокласникам квітку. (*Квітка із паперу заздалегідь розміщена за закритою дошкою.*) Він розповідає, що її ім'я — Запитайка. На кожній пелюстці квітки — запитання до учнів.

Запитання 1. З яким матеріалом працювали на уроці? Що виготовляли?

Запитання 2. Чого навчилися?

Запитання 3. Що було цікавим? Що особливо сподобалося?

Запитання 4. Що здалося надто складним? Можливо, щось не вдалося?

Запитання 5. Чи хотіли б ще працювати з природними матеріалами і що хотіли б виготовляти?

Дата _____

Клас _____

УРОК 3. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ВИКОНАННЯ АПЛІКАЦІЇ «БУКЕТ»

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** надати учням поняття про композицію; формувати навички створення нескладних сюжетних композицій з елементами творчості; сприяти розвитку просторової уяви, фантазії, моторики рук;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* удосконалювати навички роботи з підручником, уміння аналізувати роботи на основі самостійно здобутої інформації;
 - комунікативної:* розвивати вміння висловлювати та аргументувати власні судження; ефективно спілкуватися у колективі;
 - соціальної:* сприяти формуванню навичок роботи в групі; виховувати доброзичливість, товарицькість, толерантність;
 - загальнокультурної:* виховувати любов до природи, естетичний смак, охайність у роботі.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань та набуття практичних умінь.

Основні терміни та поняття: букет, композиція.

Обладнання: засушене листя; квіти (для створення об'ємних букетів у групах та для індивідуальної роботи над аплікаціями); кольоровий картон; клей; пензлик; серветка; проектор; екран; слайди із зображенням квіткових композицій.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Мотивація навчальної діяльності

1) Емоційне налаштування на роботу.

— Діти, сьогодні я хочу запросити вас на незвичайну виставку-огляд букетів. Познайомтеся з нашими ведучими. (Учитель називає імена дітей, які заздалегідь підготувалися до виконання відповідних ролей.)

Ведуча читає вірш О. Тоцької «Квіти України» та викладає на стіл квіти і рослини.

Соняхи, жоржина,
Айстри і шипшина,
Васильки, ромашки,
Лілії, волошки,
Мальви, чорнобривці,
Звіробій, чорниці,
М'ята і калина,
Маки, горобина,

Півники, брусниця,
Грицики, суниця,
Нагідки, космеї,
Рожі, калатеї,
Примули, малина,
Рута та ожина —
Це усе рослини
Й квіти України.

О. Тоцька

2) Визначення теми і мети уроку.

Приєм «Інтерв'ю»

Ведучий бере інтерв'ю у другокласників.

- Ви любите квіти?
- Яка квітка є вашою улюбленою і чому саме вона?
- Вам пропонувалося до уроку зібрати й засушити листя з дерев і кущів та квіти. Як ви це робили?
- Як ви вважаєте, чому сьогодні на урок ми принесли так багато квітів?

- Що можна робити з квітами, коли їх багато?
- Пригадайте, куди ви були запрошені на початку уроку? (*На незвичайну виставку-огляд букетів*)
- Чи бачите ви зараз перед собою букети? (*Ні*)
- Отже, всім нам доведеться спочатку попрацювати, щоб потрапити на справжню виставку композиції з природних матеріалів. А незвичайною і, сподіваюсь, чудовою вона буде саме тому, що по-перше, ви її створите власноруч, а по-друге, це будуть не просто букети, а аплікації з природного матеріалу.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

- Пригадайте, що таке аплікація? (*Відповіді учнів.*)
- Які природні матеріали ви знаєте? (*Відповіді учнів.*)

2. Опанування поняття композиція

Гра «Схоже — відмінне»

Другокласники розглядають слайди із зображенням квітів та знаходять спільне і відмінне між квітами на екрані та на столі. (*На столі кожна квітка лежить сама по собі. Квіти на слайдах об'єднані у композиції.*) Педагог пропонує учням самостійно дати визначення поняття композиція.

Композиція — складання сюжету з декількох предметів, поєднаних за змістом.

— Нашим сюжетом сьогодні є букет. Саме слово «букет» з'явилося у Франції. Воно означає зібрану разом красиву зв'язку зрізаних квітів.

3. Робота в групах

Прийом «Навчання на власних помилках»

Учитель пропонує дітям об'єднатися у дві групи для складання букетів.

Перед початком роботи діти повторюють правила роботи у групі.

Правила роботи у групі

- Розподіліть ролі: оберіть керівника групи; секретаря; того, хто стежитиме за часом; доповідача.
- Висловлюйтеся по черзі.
- Обговорюйте ідею, а не особу, яка її висунула. Не перебивайте одне одного. Утримуйтеся від оцінок і образ.
- Накресліть план практичних дій і виконуйте роботу, чітко його дотримуючи.
- Кожен учасник групи має бути залучений до роботи.

Час на виконання роботи — 1 хв.

— Складені вами букети — композиції. А чи все правильно зробила кожна із груп? Щоб дати відповідь на це запитання, пропоную вам продовжити працювати в групах: ознайомтеся із матеріалом підручника на с. 12 та охарактеризуйте роботу конкурентів (*учнів іншої групи*) відносно того, чи відповідає зібраний ними букет законам композиції. Час на роботу — 2 хв. На виступ-рецензію — 1 хв.

Учні працюють у групах. Доповідачі (*представники груп*) доносять спільну думку до загала. Учитель підбиває підсумки.

4. Евристична бесіда

- Чи всі букети ставлять у вази?
- Навіщо існують букети?
- Скільки квіток потрібно для букета?
- Чи створюють букети із засушених рослин?
- Чи можна створити букет-аплікацію?

- Які штучні матеріали нам для цього знадобляться? (*Кольоровий картон, клей, пензлик, серветка*)
- Які природні матеріали можна використати? (*Засушені квіти та листочки*)
- Колір картону та квітів мають бути однаковими чи різними? Чому?
- Що стане першим кроком у вашій роботі? (*Відбір потрібних природних матеріалів*)
- Де відносно центра картону має бути розміщений букет?
- Якого розміру повинен бути букет на аплікації? (*Не малим, але й не надто великим*)
- Щоб робота була охайною, яких вимог варто дотримувати? (*Клею слід наносити небагато, обережними рухами. Після того, як усі природні матеріали розміщено, слід покласти чистий лист паперу зверху на аплікацію та притиснути, щоб усе приклеїлося.*)

5. Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм (див. урок 2)

Фізкультхвилинка

Ведучий розповідає вірш та пропонує учням виконувати рухи за його змістом.

Кожен бутончик
Схилитися рад
Вправо і вліво,
Вперед і назад.

Тепер не страшні їм
Ні спека, ні злива —
Вони розцвітають
В букеті красиві.

6. Практична робота учнів та індивідуальна допомога вчителя (за потреби)

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка робіт учнів

Учні виставляють власні роботи на огляд.
В е д у ч и й

Усі аплікації — на диво чудові:
Букети — яскраві, сюжети — казкові!

В е д у ч а

Погляньте, розміщено як чорнобривці,
І айстрам є місце в яскравій картинці.
Шипшина, калина і листячко клена:
Коричнево-жовте та темно-зелене.

2. Рефлексія

У ч и т е л ь

Я пропоную вам в віршованій формі
Дати оцінку власній роботі.

- На уроці ви не втомилися? (*Відповіді учнів.*)
- Що ви робили? (*Відповіді учнів.*)
- Чого ви навчилися? (*Відповіді учнів.*)
- Можливо, щось видалося заважким? (*Відповіді учнів.*)
- А що вам найкраще вдалося? (*Відповіді учнів.*)
- Де вивчене може в житті знадобиться? (*Відповіді учнів.*)
- Чого б ви хотіли ще краще навчитися? (*Відповіді учнів.*)
- Який новий термін ви вивчили? (*Відповіді учнів.*)
- Що означає цей термін?

В е д у ч и й. Ви всі працювали сумлінно і творчо.

В е д у ч а і в е д у ч и й (*разом*). Бажаєм натхнення в подальшій роботі!

УРОК 4. РОБОТА ІЗ ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ВИКОНАННЯ АПЛІКАЦІЇ «БАРВИ ОСЕНІ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** продовжити знайомити учнів із можливостями створення композицій із природних матеріалів; сприяти вдосконаленню навичок створювати нескладні сюжетні композиції з елементами творчості, розвивати моторику рук;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння *вчитися:* викликати бажання набувати нові знання, уміння і навички; удосконалювати вміння визначати навчальну мету та способи її досягнення, оцінювати власні результати роботи;
 - комунікативної: розвивати вміння висловлювати та аргументувати власні судження, ефективно спілкуватися у колективі;
 - загальнокультурної: виховувати любов до природи рідної Батьківщини, естетичний смак, охайність у роботі, ціннісне ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності.

Тип уроку: урок формування нових знань та набуття практичних умінь.

Основні терміни та поняття: пейзаж.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, природознавство.

Обладнання: засушене листя; квіти; кольоровий картон; клей; пензлик; репродукції картин; фото із зображенням пейзажів різних пір року; мультимедійна дошка; мультфільм «Пластилінова ворона».

Хід уроку

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання

2. Перевірка готовності до уроку. Упорядкування робочих місць

3. Психологічне налаштування на роботу

1) *Перегляд презентації «Мальовнича Україна» (музичний супровід — пісня «Моя Україна» (муз. М. Петраша, сл. Ю. Рябчинського)).*

2) *Бесіда за переглянутим.*

— Які думки, почуття викликало у вас побачене? (*Діти обмінюються враженнями від переглянутого.*)

— Природа України яка? (*Учні добирають слова, що відповідали б на питання «яка?» та стосувалися предмета обговорення.*)

— Дійсно, світ, який нас оточує, неймовірно красивий і цікавий. Природа України прекрасна. А що саме ми називаємо природою? (*Відповіді учнів.*)

— Яка пора року зараз? (*Осінь*)

4. Визначення теми й мети уроку

— Ми продовжуємо нашу подорож казковим лісом і саме осінню природу сьогодні будемо відтворювати на аплікаціях «Барви осені». Ви створювали аплікації з природних матеріалів на попередніх уроках, вже набули певних умінь та навичок у цій роботі. Щоб краще визначитися, що саме ви опанували, а чого варто повчитися (*тобто сформулювати завдання на урок*), пропоную вам доповнити речення.

- Я вмюю...
- Я обов'язково навчуся також...

— Працюватимете ви сьогодні в парах. Уважно слухайте відповіді однокласників — це допоможе вам краще організувати співпрацю.

Орієнтовні відповіді учнів:

— Я добре вмю працювати із сухим листям.

— Я добре вмю вибирати тло для аплікації.

— Я обов'язково навчуся поєднувати предметні аплікації в композицію.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань

— Зараз ви переглянете фрагмент мультфільму «Пластилінова ворона». Будьте уважними: після перегляду ви маєте сказати, як називається картина, на якій зображено природу.

Перегляд мультфільму. Відповіді учнів. (*Пейзаж*)

— Чи можна за зображенням дерев визначити зміни пір року? За якими ознаками? (*Відповіді учнів.*)

— Чи всі дерева однакові за формою та розміром? (*Ні. Є нижчі і вищі. Такі, на яких багато листя, і ті, які майже без нього.*)

— Які дерева ви знаєте? (*Відповіді учнів.*)

— Яке ваше улюблене дерево? (*Відповіді учнів.*)

— Візьміть до рук листочок, розгляньте його і скажіть, чи схожий він на дерево. Якщо так, то чим саме? (*Стебло листочка схоже на стовбур дерева, а форма — на крону дерева.*)

— Поясніть поняття «ближній і дальній план». (*Відповіді учнів.*)

2. Повторення правил роботи в парах (*стило*)

- Уважно прочитайте завдання.
- Думки щодо його виконання висловлюйте по черзі.
- Дійдіть спільної думки.
- Домовтеся, хто презентуватиме результат роботи класу.

3. Повторення правил безпеки під час роботи з клеєм

- Робоча поверхня має бути заслана клейонкою.
- Клей на поверхню листочків та квітів можна наносити лише пензликом.
- Наносять клей тонким шаром, від середини до країв.
- Якщо клей випадково потрапить на шкіру чи одяг, його слід негайно змити.
- Після роботи необхідно щільно закрити клей, помити пензлик та руки.
- Прибрати робоче місце. Невикористані в роботі природні матеріали слід покласти в коробку.

Фізкультхвилинка

Що ж, мабуть, прийшла пора
Трохи відпочити.
Хочу я на фізхвилинку
Всіх вас запросити.
Раз — підняли руки вгору,
Два — схилились всі додолу.
Руки — в боки! Скік-скік-скоки!
Нахилились,
Повернулись,
Одне одному всміхнулись.
Покрутились вправо-вліво —
Щоб нічого не боліло.
Раз, два, три, чотири!
Набираємося сили.
Нахились, повернись,
До товариша всміхнись.

4. Практична робота над створенням аплікації «Барви осені» в парах та допомога вчителя (за потреби)

Учитель звертає увагу другокласників на те, що виготовлену аплікацію необхідно буде представити до уваги глядачів в уявному художньому музеї.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Виставка та аналіз робіт учнів

Гра «У художньому музеї»

Із виготовлених композицій учні створюють виставку та по черзі в парах розповідають про свої композиції.

На допомогу вчитель пропонує деякі словосполучення та речення, що учні можуть використати у своїх виступах.

- На нашій картині представлено...
- Яскраве сонечко освітло дерева...
- Удалині ростуть...
- Virізняється серед інших...
- Стрункі клени...
- Високі тополі...
- Під деревами примостилися грибочки.

2. Рефлексія

- Чи цікаво вам було створювати осінні пейзажі?
- Що сподобалося найбільше?
- Чого ви навчилися?
- Чим запам'яталася вам співпраця з товаришем?
- Чи задоволені ви власною роботою?
- Чи хотіли б щось змінити у своїй роботі?
- Чи любляете ви милуватися живими пейзажами?
- Чим дерева допомагають людям та тваринам?
- Як слід ставитися до природи навколо нас?